53-KITÂBU'S-SULH
1- Insanlarin Arasi Bozuldugu Zaman Onu Iyilestirme Ve Barisi Kurma Hakkinda Gelen Seyler Babi
2- Bâb: Insanlar Arasini Iyilestirip Düzelten Kimse Yalanci Degildir
3- Imâmin Kendi Arkadaslarina Hitaben:
'Bizi Götürün, Aralarini Iyilestirip Baristiralim"
Sözü Babi
4- Yüce Allah'in Su Kavli Babi;
5- Bâb: Birbirleriyle Çekisen Kimseler Yâhud Topluluklar Bir Haksizlik Ve Zulüm Barisi Üzerine Anlasma Yaptiklari Zaman Bu Baris Reddedilmistir
6- bâb: (baris yazisi) nasil yazilir?
7- Müsriklerle Baris(In Hükmünü Beyân) Babi
9- Peygamberdin Alî'nin Oglu Hasen Için (Allah Ikisinden De Razi Olsun): "Su Benim Oglumdur; Bir Seyyiddir. Umarim Ki Allah Bu Oglum Sebebiyle Iki Büyük Firka Arasini Düzeltir" Sözü Bâbî
10- Bâb: Imâm (Hasimlardan Birine Yâhud Her Ikisine Birden) Barismaya Isaret Eder Mi?
11- Insanlar Arasini Iyilestirip Baristirmanin Ve Yine Insanlar Arasinda Adalet Yapmanin Fazileti Babi
12- Bâb: Imâm Barismaya Isaret Ettigi Ve Üzerinde Hakk Bulunan Kimse De Baristan Çekindigi Zaman, Imâm (Yânî Hâkim), O Kimse Üzerine Kendisine Apaçik Olan Hükümle Hükmeder
13- Alacaklilar Arasinda Ve Mîrâs Sâhibleri Arasinda Baris, Ve Bunlarin Herbirine Birseyi Bedel Ve Ivaz Verme Sirasinda Ölçüp Tartmadan Takdir Ve Tahmîn Yapma(Nin Hükmü) Babi
14- Borç Ile Ve Mevcûd Olan Sey Ile Sulh Babi

Rahman ve Rahîm olan Allah'in ismiyle

53-KITÂBU'S-SULH

(Baris ve Barisiklik Kitabi) [1]

1- Insanlarin Arasi Bozuldugu Zaman Onu Iyilestirme Ve Barisi Kurma Hakkinda Gelen Seyler Babi

Ve Yüce Allah'in su kavli:
'Insanlarin toplanip gizli konusmalarinin çogunda hayir yoktur. Meger ki toplanip konusanlar bir sadaka vermeyi yâhud bir iyilik yapmayi veya insanlar arasini iyilestirip düzeltmeyi emreden kimseler olsun. Her kim bu üç hayri Allah'in rizâsini dileyerek yaparsa, biz ona çok büyük bir mükâfat verecegiz" (en-Nisâ: ii4) [2]
Ve devlet baskaninin (ve onun vekîli olan âmirin) insanlar arasini düzeltmek için adamlariyle ihtilâf ve çekisme yerlerine çikip gitmesi [3]

1-..... Bana Ebû Hazim, Sehl ibn Sa'd(R)'dan tahdîs etti ki (o, söyle demistir): Amr ibn Avf ogullari'ndan bir takim insanlar arasinda bir kavga olmustu. Bunun üzerine Peygamber (S) bunlarin arasini düzeltmek için sahâbîlerinden bâzi insanlarla birlikte Avf ogullan'na (onlarin Kubâ'daki yurduna) çikip gitti. Namaz vakti gelmisti. Hâlbuki Peygamber henüz Medine Mescidi'ne gelmemisti. Bilâl geldi, namaz için ezan okudu da Peygamber hâlâ gelmemisti. Bunun üzerine Bilâl, Ebû Bekr'e geldi ve:
— Peygamber (ara düzeltmek sebebiyle) alikonuldu. Namaz vakti de geldi. Sen cemâate imâm olup namaz kildirir misin? dedi.
Ebû Bekr:
— Evet, istersen namaza ikaamet et, dedi.
Ve Ebû Bekr öne geçip namaza durdu. Sonra Peygamber geldi, safflar arasinda yürüyerek tâ birinci saffta durdu. Peygamber'i gören insanlar el çirpmaya basladilar. Ebû Bekr namazda basim çevirip bir tarafa bakmazdi. Insanlar el çirpmayi çogaltinca dönüp bakti. Ve Peygamber'i arkasinda gördü. Peygamber ona eliyle isaret ederek yerinde durmasini ve öylece namazi kildirmasini emretti. Ebû Bekr de elini kaldirip (Peygamber'in bu emrinden dolayi) Allah'a hamcletti. Sonra Ebû Bekr birinci saffa girinceye kadar arkasina geri geri çekildi. Peygamber de ilerledi ve insanlara namazi kildirdi. Namazi bitirince insanlara karsi döndü de:
— "Ey insanlar! Namazinizin içinde size bir sey ariz olunca el çirpmaya basladiniz. Namaz içinde el çirpmak ancak kadinlara mahsûstur. Her kime namazi içinde (hatirlatmaya deger) birsey ariz olursa Subhânattah desin. Çünkü onun tesbihini isiten kimse (yâni imâm) muhakkak ona döner" buyurdu.
(Sonra Peygamber):
— "Yâ Ebâ Bekr! Sana isaret ettigim zaman, seni yerinde durmaktan ne men' etti de insanlara namaz kildirmadin?" diye sordu.
Ebû Bekr:
— (Yâ Rasûlallah!) Ebû Kuhâfe'nin ogluna Peygamber'in önünde insanlara namaz kildirmasi yakismazdi, dedi [4].

2-..... Bize Mu'temir tahdîs edip söyle dedi: Ben babam Süleyman ibn Tarhân'dan isittim ki, Enes (R) söyle demistir: (Medine'ye gelisinin ilk günlerinde) Peygamber'e:
— (Hazrecliler'in baskani) Abduilah ibn Ubeyy'in yanina gitseniz (de Islâm'a çagirsaniz hayirli olur), denildi.
Bunun üzerine Peygamber bir esege binerek; müslümânlar da kendisiyle beraber yürüyerek, Abdullah ibn Ubeyy'in (Âliye'deki menziline) gitti. Gidilen yol çorak bir arazî idi. Peygamber, Ibn Ubeyy'in semtine vardiginda, o, Peygamber'e:
— Benden uzak dur! Vallahi eseginin kokusu bana ezâ veriyor! dedi.
Buna karsi Ensâr'dan Hazrec kabilesinden bir adam:
— Vallahi Rasûlullah'in esegi, koku yönünden elbette senden daha temizdir, dedi.
Abdullah ibn Ubeyy hesabina onun kavminden biri öfkelendi de, bu iki kisi sövüstüler. Bunlardan herbirinin taraftarlari öfkelendiler de aralarinda hurma deynegi ile, ellerle ve pabuçlarla vurusma

oldu.
Enes; "Eger mü 'minlerden iki zümre birbiriyle dönüsürlerse, aralarini bulup baristirin...'\e\-Hucmat: 9) âyetinin indirildigi haberi bize ulasti, demistir [5].

2- Bâb: Insanlar Arasini Iyilestirip Düzelten Kimse Yalanci Degildir

3-.....Bize Ibrâhîm ibnu Sa'd, Salih ibn Keysâ.Vdan: o da Ibn Sihâb'dan tahdîs etti ki, ona Humeyd ibn Abdirrahmân; ona da annesi Ukbe kizi Ümmü Kulsüm haber vermistir: Ümmü Kulsüm, Ra-sûlullah (S)'dan: "Insanlar arasini iyilestirip düzelten ve bunun için hayir maksadiyle söz ulastiran veya hayir kasdiyle söz söyleyen kimse yalanci degildir" buyururken isitmistir [6].

3- Imâmin Kendi Arkadaslarina Hitaben:
'Bizi Götürün, Aralarini Iyilestirip Baristiralim"
Sözü Babi

4-.....Sehl ibn Sa'd (R)'dan (söyle demistir): Kubâ ahâlîsi birbirleriyle dögüstüler; hattâ birbirlerine taslar attilar. Bu hâdise Ra-sürullah'a haber verilince, Rasûlullah (S) hemen: "Bizi götürün de aralarim iyilestirip baristiralim" buyurdu [7].

4- Yüce Allah'in Su Kavli Babi;

"Kadinla kocasinin kendi aralarinda bir sulh anlasmasi yapmalarinda bir günâh yoktur" («i-Nisâ: 128).

5-.....Aise(R) "Eger bir kadin kocasinin uzaklasmasindan yâhud yüz çevirmesinden endîse ederse, sulh ile aralarini düzeltmekte 'En yassâlahâ" kiraatine göre: Baris anlasmasi yapmalarinda- ikisine de günâh yoktur.Baris hep hayirdir... " (en-Nisâ: 128) âyetinin tefsiri hakkinda söyle demistir:
Bu öyle bir adamdir ki, karisindan hoslanmayacagi yaslilik yâhud da bunun gayn kötü bir hâl görür de o kadindan ayrilmak ister. Bunu sezen karisi: Sen beni nikâhinda tut ye benim için (nafaka ve diger seylerden) istedigin taksimi yap, der. Âise: Iste, kadin ile kocasi bu suretle karsilikli razi olurlarsa, bu anlasmada günâh yoktur, demistir [8].

5- Bâb: Birbirleriyle Çekisen Kimseler Yâhud Topluluklar Bir Haksizlik Ve Zulüm Barisi Üzerine Anlasma Yaptiklari Zaman Bu Baris Reddedilmistir

6-.....Ebû Hureyre ile Zeyd ibnHâlid el-Cuhenî (R), ikisi de söyle demislerdir: Bir bedevi geldi de:
— Yâ Rasûlallah! Hasmimla aramizda Allah'in Kitabi ile hüküm ver, dedi.
Hasmi olan kimse de ayaga kalkti ve:
— O dogru söyledi. Onunla aramizdaki da'vâya Allah'in Kitabi ile hükmet, dedi.

Çöl Arabi da'vâyi söyle anlatti: Benim oglum bu adamin yaninda ücretle hizmetçi idi, onun karisi ile zina etti. Bana: Ogluna taslanmak cezasi düser, dediler. Ben oglumu bu cezadan yüz koyun ve bir de cariyeyi fidye verip kurtardim. Sonra bu mes'eleyi ilim sahibi olanlara sordum. Onlar bana: Oglunun üzerine ancak yüz deynek ile bir yil gurbete gönderme cezasi düser dediler, dedi.
Bu ifâde üzerine Peygamber (S):
— "Elbette aranizda Allah'in Kitabi ile hükmedecegim: Câriye ile koyunlar sana geri verilecektir; ogluna da yüz deynek vurulacak ve bir sene de sürgün edilecektir. Sana gelince yâ Uneys -ki Uneys ibn Dahhâk el-Eslemî adinda sahâbîlerden bir adamdir-, sen yarin kusluk vaktinde bu adamin karisina git (suçunu i'tirâf ederse) ona taslama cezasi uygula!" buyurdu.
(Râvî dedi ki): Ertesi günü kusluk vaktinde Uneys o kadina gitti ve (suçunu i'tirâf etmesi üzerine) o kadina taslama cezasi uyguladi [9].

7-.....Âise(R) söyle demistir: Rasûlullah(S): "Herkim bizim su dîn isimizin içinde ondan olmayan bir bid'at îcâd ederse, o reddedilmistir; bâtildir" buyurdu.
Bu hadîsi Abdullah ibn Ca'fer el-Mahramî ile Abdulvâhid ibnu Ebî Avn da, Saîd ibn Ibrahim'den rivayet etmislerdir [10].

6- bâb: (baris yazisi) nasil yazilir?

(baris anlasmasi yazisi) "bu fulân oglu fulân ile fulân oglu fulân'in baris anlasmasidir" basligi ile yazilir **[11]**.

8-.....Bize Su'be, Ebû Ishâk'tan tahdîs etti. O söyle demistir:
Ben el-Berâ ibn Âzib(R)'den isittim, o söyle dedi:
Rasûlullah (S) Hudeybiye'de Mekkeliler'le baris anlasmasi yapmaya karar verdigi zaman, taraflar arasinda baris yazisini Alî yazdi. Alî "Allah'in Elçisi Muhammed" yazdi. Müsrikler:
— Sen "Allah'in Elçisi Muhammed1' yazma. Biz senin rasûl oldugunu kabul etseydik, seninle harbetmezdik, dediler.
Bunun üzerine Rasûlullah, Alî'ye hitaben:
— "Rasûlullah sözünü sil!" buyurdu. Alî de:
— Ben onu silen kimse olmam, dedi.
Bunun üzerine onu Rasûlullah bizzat kendi eliyle sildi. Ve gelecek sene kendisi ile sahâbîleri Mekke'ye girip üç gün ikaamet etmeleri; oraya ancak silâhlan kiliflari içinde olarak girmeleri sarti üzere Mekkeliler'le baris anlasmasi yapti.
Râvîye: Bu "Culubbânu's-silâh" nedir? diye sordular. îçinde-kiyle beraber kiliftir, dedi [12].

9-.....el-Berâ (R) söyle demistir: Peygamber (S) (altinci hicret yilinin) Zu'1-Ka'de ayinda umre yapmak istedi (yola çikti). Mekke ahâlîsi bunu kabul etmeyip, Peygamber'i, Mekke'ye girmesine birakmadilar. Nihayet Peygamber Mekkeliler'le, (gelecek yil) Mekke'de üç gün ikaamet etmek

üzere, bir baris anlasmasi yapti. Baris yazisini yazdiklari zaman: "Bu Allah Elçisi Muhammed'in üzerinde sulh anlasmasi yaptigi yazidir" basligini yazmislardi. Mekkeliler'in müsrik elçileri:
— Bizler bu "Allah elçiligini" ikrar etmiyoruz. Eger biz senin Allah Elçisi oldugunu biliyor olsaydik, seni (Mekke'ye girmekten) men' etmezdik. Lâkin sen, Abdullah oglu Muhammed'sin, dediler.
Rasûlullah:
— "Ben Allah'in Elçisiyim ve ben Abdullah oglu Muhammed'im" dedi.
Bundan sonra Alî'ye:
— "Rasûlullah lâfzini sil!" buyurdu. Alî:
— Hayir, vallahi ben Sen'in (Rasûlullah) unvanini ebeden silmem! dedi.
Bunun üzerine Rasûlullah yaziyi aldi ve:
— "Bu, Muhammed ibn Abdillah'in üzerinde sulh anlasmasi yaptigi maddelerdir" diye yazdi.
(Maddeler sunlardir):
1. Mekke'ye silâh girmeyecek; silâh ancak kilifinda girecek;
2. Mekkeliler'den bir er kisi Muhammed'e tâbi' olmak isterse, Mekke'den çikamayacak;
3. Muhammed'in sahâbîlerinden birisi Mekke'de kalmak isterse, bunun da Mekke'de ikaameti men' edilmeyecektir.
(Ertesi yil) Rasûlullah Mekke'ye girdi ve ta'yîn edilen üç günlük müddet sona ermeye yaklasinca, Mekke müsrikleri Alî'ye geldiler de:
— Anlasmanin müddeti geçti. Artik sahibine (Peygamber'ine) söyle de Mekke'den çiksin! dediler.
Peygamber de (sahâbîleriyle birlikte) Mekke'den çikti. Bu sirada Hamza'nin kizi Peygamber'e:
— Yâ ammî, yâ ammî! diye feryâd ederek arkalarina takilmisti. Alî ona uzandi ve eliyle tuttu da (mahfede bulunan) Fâtima'ya
hitaben:
— Amcanin kizini al! deyip, onu mahfeye yükledi.
Medine'ye geldikten sonra Hamza'nin kizinin misafirligi hakkinda Alî, Zeyd ibn Harise, Ca'fer çekistiler. Alî:
— O, benim amcamin kizidir. Onun terbiyesine ben herkesten fazla hakk sahibiyim, dedi.
Ca'fer de:
— O, benim amcamin kizidir. Teyzesi de benim nikâhim altindadir. (Terbiyesi bana düser), demisti.
Zeyd ibn Harise de:
— O, benim (ahdî) kardesimin kizidir, diyordu.
(Bu da'vâ kendisine arzedilince) Peygamber (S), Hamza'nin ki-un teyzesine âid olduguna hükmetti ve:
— "Teyze, terbiye hususunda ana menzjlesindedir" buyurdu. Sonra Alî'ye hitaben:
— "Sen bendensin, ben de sendenim (yânî sen bana neseble, /gi ile baglisin, ben de sana bagliyim)" diye naziklik gösterdi.
Ca'fer'e de:
— "Sen de yaratilisim bakimindan ve ahlâkim bakimindan ba-benzedin" dedi.
Zeyd ibn Hârise'ye de:

— "Sen bizim kardesimiz ve dostumuzsun" dedi .

7- Müsriklerle Baris(In Hükmünü Beyân) Babi

Müsriklerle baris konusunda Ebû Sufyân(Sahr ibn Harb)'dan Hirakliyus'la ilgili hadîs vardir [14].
Avf ibn Mâlik de, Peygamber(S)'den: "Sonra sizinle Asfar ogullari (yânî Rumlar) arasinda bir mütâreke, yânî bir barisma olur" dedi [15].
Yine bu konuda Sehl ibn Huneyf, Esma bintu Ebî Bekr ve Misver ibn Mahreme de Peygamberden hadîs rivayet etmislerdir [16].
Ve Mûsâ ibn Mes'ûd da söyle dedi: Bize Sufyân ibn Saîd, Ebû Ishâk'tan; o da el-Berâ ibn Âzib (R)'den tahdîs etti; o söyle demistir: Peygamber (S) Hudeybiye günü müsriklerle üç madde baris anlasmasi yapti: 1. Müsriklerden her kim Allah'a îmân edip Peygamber'e gelirse, Peygamber onu müsriklere geri verecek; müslümânlardan da her kim müsrikler tarafina giderse Mekkeliler onu geri vermeyecektir. 2. Mekke'ye gelecek sene girilecek ve Mekke'de ancak üç gün ikaamet edilecek. 3. Mekke'ye kiliç, yay ve benzeri silâhlar muhafazalari içinde olarak girilecek.
(Baris maddeleri kararlasip yazilacagi sirada) Ebû Cendel (ki, Kureys elçisi olan Süheyl ibn Amr'in ogludur, Mekke'den hapisten kaçarak) ayaklan zincirde, seke seke oraya gelmisti. (Süheyl, anlasma maddesi geregince oglunu istedi.) Peygamber de Ebû Cendel'i Kureysliler'e geri verdi [17].
(Buhârî dedi ki): Râvî Müemmel ibn îsmâîl, Sufyân es-Sevrî'den rivayetinde Ebû Cendel'i zikretmedi de, onun yerine "Illâ bi-culubbi's-silâh" dedi [18].

10-..... Bize Fulayh, Nâfi'den; o da Ibn Umer(R)'den tahdîs etti ki: Rasülullah (S) umre yapmak niyetiyle (Medine'den) çikmisti. Fakat Kureys kâfirleri Rasülullah ile Ka'be arasina girip men' ettiler. Rasühillah da Hudeybiye'de kurbânini kesti ve basini tiras etti (ihramdan çikti). Ve müsriklerle: "Gelecek sene umre yapmak, Pey-gamber'in sahâbîleri Mekkeliler'e karsi kiliçlardan baska silâh tasimamak ve Mekke'de, Mekkeliler'in istedikleri müddetten fazla ikaamet etmemek" sartlari üzerine baris anlasmasi yapti. Bu suretle Rasülullah, gelecek sene umre yapti. Rasülullah onlarla yaptigi baris anlasmasina uygun olarak Mekke'ye gidip üç gün orada ikaamet edince, (bu müddetin girmesinde) Mekkeliler Rasûlullah'a Mekke'den çikmasini söylediler; O da Mekke'den çikti [19]

1l-.....Sehl ibn Ebî Hasmete (R) söyle demistir: Abdullah ibn Sehi ile Mes'ûd ibn Zeyd'in oglu Muhayyisa, Hayber'e (hurma toplamaga) gitmislerdi. O sene Hayberli Yahûdîler'le müslümânlar arasinda baris anlasmasi vardi [20].

12-.....Bana Humeyd tahdîs etti ki, onlara Enes söyle tahdîs etmistir: Nadr'm kizi olan er-Rubeyyi', genç bir kizin ön disini kirmisti. Onlar, yânî Rubeyyi'm kavmi, o kizin sâhiblerine diyet vermek istediler. Ve yine onlar kizin kavminden, Rubeyyi'den kisasi afvetmelerini istediler. Kizin sâhibleri diyet almayi kabul etmediler, kisasi afvetmeyi de kabul etmediler. Bunun üzerine Peygamber'e gelip

O'nun huzurunda muhakeme oldular. Peygamber (S) onlara kisasla emretti. Enes ibn Nadr hemen:
— Yâ Rasûlallah! er-Rubeyyi'in ön disi kirilacak mi? Hayir, Seni
hakk ile peygamber gönderen Allah'a yemîn ederim ki, onun ön disleri kirilmaz, dedi.
Peygamber: 'i — "Yâ Enes! Allah'in Kitâbi'nin hükmü kisastir" buyurdu.
Akabinde da'vâcilar diyete razi olup, Rubeyyi'den kisasi afvet-tiler. Bunun üzerine Peygamber:
— "Allah'in kullarindan öyle kimse vardir ki, o Allah'a yemin etse, muhakkak Allah onun yeminini yerine getirir (onu yemininde dogru çikarir)" buyurdu [21].
el-Fezârî, Humeyd'den; o da Enes'ten "Kizin kavmi razi oldular ve diyeti kabul ettiler" sözünü ziyâde etmistir.

9- Peygamberdin Alî'nin Oglu Hasen Için (Allah Ikisinden De Razi Olsun): "Su Benim Oglumdur; Bir Seyyiddir. Umarim Ki Allah Bu Oglum Sebebiyle Iki Büyük Firka Arasini Düzeltir" Sözü Bâbî [22]

Ve zikri ulu Allah'in su kavli: "Eger mü'mirilerden iki zümre birbiriyle dögüsürlerse, aralarim bulup baristirin*'
(el-Hucurât: 9) [23].

13-.....Bize Sufyân ibn Uyeyne, Ebû Mûsâ Israil'den tahdîs etti. O söyle demistir: Ben el-Hasen el-Basrî'den isittim. O Allah'a yemîn ederek söyle diyordu: Vallahi Alî'nin oglu Hasen, Muâviye'yi (Medâin'de) daglar misâli ordu birlikleriyle karsilamisti. Amr ibn Âs, Muâviye'yi harbe tesvîk ederek:
— Ben (karsimizda) öyle ordu birlikleri görüyorum ki, onlar karsilarindaki (sayica ve keyfiyetçe) akrani olan orduyu kesin surette bogup öldürmedikçe, geri dönmeyecektir, dedi.
Muâviye de Amr ibn Âs'a -ki vallahi Muâviye bu iki adamin hayirhsidir-:
— Ey Amr! Eger muhaliflerimiz askerlerimizi veya askerlerimiz muhaliflerimizi öldürürlerse (Allah'in ifâsini emrettigi) insanlarin islerini benim adima yerine getirmeyi kim üzerine alir? Bana bu öldürülenlerin kadinlarina, yetîm ve dullarina bakmayi kim tekeffül eder? dedi.
Ve (baris için) Hz. Hasen'e, Kureys'ten ve Abdu Sems ogullari'n-dan iki kisiyi: Abdurrahmân ibn Semure ile Abdullah ibn Âmir ibn Kurayz'i gönderdi. Ve bunlara hitaben:
— Haydi su adama (Alî'nin oglu Hasen'e) gidiniz. Ona barisi arzediniz. Ona (baris istedigimi) söyleyiniz. Ne arzu ederse onlari ögrenip geliniz! dedi.
Bunlar Hz. Hasen'e gittiler, huzuruna girip konustular. Ve (Muâviye'nin tekiîfini) söylediler. Isteklerini sordular. Hasen ibn Alî bunlara cevaben:
— Bizler Abdulmuttalib ogullari'yiz. (Kerem ve cömertlige alismisiz. Halifelik adina) Beytu'l-mâl'den bize düsen hisse nedir ki? (Onunla etrafimizdaki muhtaçlari infâk edecegiz.) Sübhesiz bu ümmet (görüyorsunuz, ihtiyâçtan) kendi kani içinde sasirmis birbirini kiriyor, dedi.
Onlar cevaben:
— Muâviye size söyle söyle (mal, elbise, erzak) arzediyor; (bunlari dagitirsiniz) ve daha neye ihtiyâciniz varsa onu sormamizi ve sizin bildirmenizi istiyor, dediler.

Hz. Hasen:
— Bu söylediginiz seyleri bana karsi kim tekeffül edip üzerine alir? dedi.
Muâviye'nin elçileri:
— Biz bunlari senin için üzerimize aliriz! dediler.
Ve Hasen ibn Alî her ne istediyse, onlar "Biz te'min ederiz" diye karsiladilar, Hasen bu suretle (yânî vâki' olan sartlar üzerine dînî maslahati ve ümmetin maslahatini gözeterek) Muâviye ile sulh and-lasmasi yapti.
el-Hasen el-Basrî söyle dedi: Ben Ebû Bekre (Nufey' ibn Haris -R)'den isittim; o söyle diyordu: Ben Rasûlullah'i minber üzerinde torunu Hasen ibn Alî yanibasinda oldugu hâlde gördüm. Kendisi bir kerre cemâate, diger bir defa da Hasen ibn Alî'ye dönüp, ona isaret ederek söyle buyuruyordu: "Sübhesiz bu benim oglumdur, bir sey-yiddir (seref sahibi efendidir). Allah'in bu oglum sebebiyle müslü-mânlardan iki büyük firkanin arasini düzeltmesini umarim."
Ebû Abdillah Buhârî dedi ki: Alî ibn Abdillah bana söyle dedi: el-Hasen el-Basrî'nin Ebû Bekre'den isitmesi, bize ancak bu hadîs ile sabit olmustur [24].

10- Bâb: Imâm (Hasimlardan Birine Yâhud Her Ikisine Birden) Barismaya Isaret Eder Mi?

14-.....Ebu'r-Ricâl Muhammed ibn Abdirrahmân tahdîs etti ki, annesi Amrete bintu Abdirrahmân söyle demistir: Ben Âise (R)'den isittim, söyle diyordu: Rasûlullah (S) kendi kapisi önünde (bir ala-cak da'vâsindan dolayi) hasimlarin yüksek sesle çekistiklerini isitti. Iki hasimdan biri (yânî borçlu) ötekinden (yânî alacaklidan) borcun bir mikdârmi indirmesini ve alacagini kendinden yumusaklikla taleb etmesini istiyordu. Borç veren ise:
— Vallahi indirme isini yapmam, diyordu.
Bunun üzerine Rasûlullah evinden bu iki muhâsimin yanina çikti da:
— "Ma'rûfolan bir iyiligi islememek üzere Allah üzerine yemîn eden nerededir?" diye sordu.
Borç veren utanarak:
— Benini yâ Rasûlallah! Simdi borçlu bunlardan hangisini arzu ederse onun olsun, dedi (ve yari yariya sulh oldu) [25].

15.....Ka'b ibn Mâlik'in oglu Abdullah söyle tahdîs etmistir: Babam Ka'b'in, Eslemî Abdullah ibn Ebî Hadred üzerinde bir mal alacagi vardi. Ka'b, borçlu olan Abdullah'a kavustu ve ondan alacagini istedi. Her ikisi, sesleri yükselinceye kadar birbirine söylendiler. Bu sirada Peygamber (S) bunlari yanina ugradi da:
— "Yâ Ka'b!" dedi ve "Abdullah'in üzerindeki alacaginin yarisini al!" der gibi eliyle isaret etti.
Bunun üzerine Ka'b da Eslemî'deki alacaginin yarisini aldi ve öbür yarisini ona terketti [26].

11- Insanlar Arasini Iyilestirip Baristirmanin Ve Yine Insanlar Arasinda Adalet Yapmanin Fazileti Babi

16-.....Ebû Hureyre (R) söyle demistir: Rasûhillah (S) söyle buyurdu: "Her insanin bedenindeki

her bir eklemin faydalarina karsi (sükretmesi kendi) üzerine bir sadakadir. Günesin dogmakta oldugu her gün (yânî her günün gündüzünde) insanlar arasinda adalet yapmasi büyük bir sadakadir" [27]
.

12- Bâb: Imâm Barismaya Isaret Ettigi Ve Üzerinde Hakk Bulunan Kimse De Baristan Çekindigi Zaman, Imâm (Yânî Hâkim), O Kimse Üzerine Kendisine Apaçik Olan Hükümle Hükmeder

17-.....Zuhrî söyle demistir: Bana Zubeyr'in oglu Urve haber verdi ki, Zubeyr söyle tahdîs ediyordu: Kendisi, Bedir'de hazir bulunmus olan Ensâr'dan bir adamla Harre mevkiinde hurmaliklarini suladiklari su yollari ve su nevbeti hakkinda Rasûlullah huzurunda da'vâlasmis. Rasûlullah, Zubeyr'e:
— "Yâ Zubeyr! Tarlani sula, sonra suyu habsetmeyip komsuna saliver" buyurdu.
Ensârî zât bundan öfkelendi de:
— Yâ Rasûlallah! Zubeyr halanin oglu oldugu için mi? diyerek (tarafgirlik yaptigini) ta'rîz etti.
Hemen Rasûlullah'in yüzünün rengi degisti. Sonra Rasûlullah, Zubeyr'e:
— "Yâ Zubeyr! Tarlani sula, sonra suyu habset; hurma agaçlarinin köklerine erismedikçe birakma!" buyurdu.
Rasûlullah o vakit Zubeyr'e kendi hakkini bol bol kullanmasini söyledi. Hâlbuki bundan önce Zubeyr'e, hem kendisine, hem de Ensârî lehine müsamahali bir sulama yapmasini isaret etmis idi. Ensârî Rasûlullah'a öfkelenince, Rasûlullah Zubeyr'e apaçik hüküm içinde hakkini bol bol kullanmasini bildirmistir.
Urve dedi ki: Zubeyr:
— Vallahi ben su âyetin bu hâdise hakkinda indigini zannediyorum, dedi: "Öyle degil;Rabb'ine andolsun ki, onlar aralarinda kimi oraya, kimi buraya çektikleri seylerde seni hakem yapip, sonra da verdigin hükümden yürekleri hiç bir sikinti duymadan tam bir teslimiyetle teslim olmadikça îmân etmis olamazlar"\(en-Nisâ: 65) [28].

13- Alacaklilar Arasinda Ve Mîrâs Sâhibleri Arasinda Baris, Ve Bunlarin Herbirine Birseyi Bedel Ve Ivaz Verme Sirasinda Ölçüp Tartmadan Takdir Ve Tahmîn Yapma(Nin Hükmü) Babi

Ibn Abbâs söyle demistir: Iki ortagin bir insan üzerinde alacaklari olup da onun iflâsi yâhud ölmesi... hâlinde, ortaklardan herbiri digerinin payina düsenden çikmasinda ve sunun borcu ve sunun da bulunan mali almasinda be's yoktur. Eger ikisinden birinin aldigi sey helak olursa, arkadasina dönmez [29].

18-.....Câbir ibn Abdillah (R) söyle demistir: Babam Abdullah, Uhud günü sehîden vefat etmisti. Hâlbuki üzerinde borç vardi. Üzerindeki borca mukaabil o yilin hurma mahsûlünü almalarini (ve babami borçtan temize çikarmalarini) alacaklilarina arz ve teklif ettim. Alacaklilar o mahsûlde

borca vefa edecek mikdâr görmediler de, bu teklifimi kabul etmediler. Bunun üzerine ben Peygamber'e geldim ve bu durumu kendisine zikrettim. Peygamber:
— "Hurma mahsûlünü kestigin ve onu harmana koydugun zaman (bana bildir)" buyurdu.
Ben Rasûlullah'a bildirdim. Rasûlullah beraberinde Ebû Bekr ve Umer olarak geldi ve hurma mahsûlünün yanina oturdu, bereketle duâ etti. Sonra:
— "Alacaklilarini çagir ve onlara haklarini tastamam ver!" buyurdu.
Artik ben, babam üzerinde hakki olan hiçbir alacakli birakmadim, muhakkak herbirine borcunu ödedim. Ve on üç vesk mikdâri da artti. Yedi vesk acve nev'inden, alti vesk levn nev'inden yâhud alti vesk acve nev'inden, yedi vesk levn nev'inden olmak üzere fazla geldi. Akabinde ben Rasûlullah'a aksam namazi kilarken tesadüf ettim. Kendisine bu ödemeyi ve fazlayi zikrettim. Rasûlullah güldü ve:
— "Sen Ebû Bekr ile Umer'e git de bunu onlara haber ver!" buyurdu.
Ben onlara haber verdim. Onlar:
— Yemîn olsun, biz, Rasûlullah'in hurmalikta yaptigi seyleri yaptigi zaman, hurmanin böyle çogalacagini kesin olarak bilmisizdir, dediler [30].
Hisâm ibn Urve, Vehb ibn Keysân'dan; o da Câbir'den senediyle yaptigi rivayetinde (aksam namazi yerine) ikindi namazi diye söyledi. Ebû Bekr'i de zikretmedi. Peygamber güldü sözünü de söylemedi. Ve Câbir: Babam üzerinde otuz vesk ölçegi hurma borcu birakmisti, dedi.
Muhammed ibn Ishâk ise Vehb ibn Keysân'dan; o da Câbir'den senediyle yaptigi kendi rivayetinde, ögle namazinda buldugunu söylemistir [31].

14- Borç Ile Ve Mevcûd Olan Sey Ile Sulh Babi

19-..... Ibn Sihâb söyle demistir: Bana Ka'b'm oglu Abdullah haber verdi; ona da babasi Ka'b ibn Mâlik (R) söyle haber vermistir: Kendisi, yânî Ka'b ibn Mâlik el-Ensârî, Abdullah ibn Ebî Hadred'el-Eslemî üzerinde bulunan bir alacagini, Rasûlullah zamaninda, Mes-cid'de, (hasminin yakasina yapisip) borcunu ödemesini istedi. Her ikisinin sesleri, evinde olan Rasûlullah isitecek derecede yükseldi. Rasûlullah onlara dogru çikip, hücresinin perdesini açti ve:
— "Yâ Ka'b ibne Mâlik!" diye nida etti. Ka'b:
— Lebbeyk yâ Rasûlallah! deyince, Rasûlullah (S) eliyle isaret vererek:
— "Yansim indir (yânî alacagmdanyarisinibagisla)",buyurdu. Ka'b da hemen:
— Vallâhî bagisladim yâ Rasûlallah! dedi.
Bunun üzerine Rasûlullah, Abdullah ibn Ebî Hadred el-Eslemî'ye hitaben:
— "Simdi kalk da (kalan) borcunu öde!" buyurdu [32].

---

[1] Baslik, el-Câmi'u's-Sahîh'in en-Nesefî, el-Asîlî ve Ebu'1-Vakt nüshalarinda böyledir. Diger nüshalarda "Kitâb"" yerine "Bâb" gelmistir. es-Sâgânî nüshasinda "Ebvâbu's-Sulh, Bâbu mâ câe..." seklindedir. Ebû Zerr nüshasinda bunlarin hepsi kaldirilip "Mâ câe fi'1-Islâh beyne'n-Nâs" dîye kisaltilmis. el-Kusmeyhenî nüshasinda buna "Insanlar arasi bozuldugu zaman" fikrasi ziyâde olmustur.
es-Salâh, es-Salûh, es-Salâha: Bir nesne fâsid ve tebâh olmayip iyi olmak ma'nâsma 3. ve 5. bâbdan masdardir, Fesede'nm ziddidir. Ve Salâh, bir nesne bir seye yarasik ve uygun olmak ma'nâsmadir.

es-Sulh: Sâd'in dammiyle barisiklik ma'nâsma isimdir ki, iki taraf fesâd ve nizâ'i kaldirip aralan iyi olmaktan ibarettir...
el-Musâleha, iki taraf çekismeyi terkedip barismak ma'nâsmadir.
el-lslâh: Bir nesneyi iyi ve sâlih kilmak ma'nâsmadir; gerek isin basinda ve gerek fesadini gidermek ile sonradan kilsin, ki onarmak ta'bîr olunur (Kaa-mûs Ter.).
Serîat istilahinda sulh, da'vâci ile da'vâh arasindaki niza' ve husûmeti iki tarafin nzâlariyle kesen bir akiddir. Diger akîdier gibi îcâb ve kabul ile olur.
Sulh'un birçok kisimlari vardir: Müslimiii kâfir ile sulhu; kan koca arasinda sulh; azgin topluluk ile âdil topluluk arasinda sulh., gibi.

[2] Bunârî bu en-Nisâ: 114. âyetini basliga delîl olarak getirmistir. Çünkü bu âyette insanlara, arasindaki çekisme ve fesadi giderip arayi düzeltmenin fazileti ve barisin islenmesini tesvik ile da'vet olunmus birsey oldugu hükmü vardir.

[3] Bu da bâb basliginin devamidir.

[4] Hadisin basliga uygunlugu açiktir: Peygamber insanlar arasindaki çekismeyi gi derip onlari baristirmak için Küba'ya gitmis ve bu yüzden namaza geç kalmistir. Bu hadîs Ezan Kitâbi'nda da geçmistir. Burada imâmin insanlar arasinda barisi kurmak için ihtilâf yerlerine gitmesi ve barisi saglamasinin faziletini beyân için getirilmistir.

[5] Hadîsin basliga uygunlugu söyledir: Peygamber Medîne'ye gelisinin evvelinde Abdullah ibn Ubeyy'in bulundugu yere, onlari Islâm'a da'vet için gitmistir. Çünkü da'vet ve teblig kendisine farz idi. Ve onun Islâm'a girmesiyle kavminin Is lâm'a girmelerini ümîd ediyordu. Peygamber'in bu çikisi, isin aslinda onlar lehine en büyük islâh ve en büyük iyilestirme idi. Enes'in sözü, bu âyet bu sirada Indirildi ma'nâsina degil, bu gibi hâdiseler hakkinda indirildigi ma'nâsmadir.

[6] Bunun ma'nâsi, böyle kimse yalan günâhina hakk kazanmaz demektir. Çünkü hadîste yalanin asli yok edilmis degildir. Fakat yalan üzerine rütbelendirilmis olan günâh yok edilmistir. Sübhe yok ki yalan, gerek islâh gerek baska mak-sadla söylensin, yine mâhiyeti i'tibâriyle yalandir. Yalniz bâzi hususlarda fesadi düzeltmek için ruhsat verilmistir.
Bu hususta âlimler arasinda görüs ayriligi vardir: Bâzisi, Müslim'de Ümmü Kulsüm'ün: "Insanlarin dedikodusuna su üç yerden baskasinda ruhsat verildigini isitmedim: Harbde; insanlar arasini düzeltmekte; kadinin kocasina, kocanin da karisina karsi (aile düzenligi için) va'dinde" hadîsine dayanip, bu ruhsati kabul etmistir. Bâzi âlimler de bu hadîsteki ruhsati yalan söylemek ma'nâsina degil de, sözü tevriye ve mecaz seklinde söylemeye hamledip, yalana hiçbir yerde asla cevaz vermemislerdir. Muhellib bunu söyle açiklamistir:
Hiçbir kimse için yalani mübâh i'tikâad etmek caiz degildir. Çünkü Rasû-lullah, yalani mutlak surette men' etmis ve yalanin îmândan uzak oldugunu haber vermistir. Peygamber bu hadîste Insanlar arasim düzeltmeye çalisan kimseler için, iki taraf arasinda hayir olan seylerin söylenmesini; aralarinda serr olmak üzere duyduklarindan sükût etmelerini ögretmistir. Böyle hareket etmek güçlü gü kolaylastirmak, uzagi yakinlastirmak sayilir. Yoksa bir vakianin aksini haber vermek demek degildir. Çünkü hakîkatin hilafini haber vermeyi Allah haram kilmis, Peygamber'i de harâmligi bildirmistir.
Bunun gibi, kari kocanin birbirlerine va'di de yalan nev'inden degildir. Çünkü va'd, yerine getirildigi zamana kadar hakîkat mâhiyetini kazanmaz. Va'din yerine getirilmesi ise istikbâlde ümîd edildiginden, bu da yalan sayilmaz. Harb-de cevaz verilen hud'a da iki ma'nâya ihtimâli olan lâfizlarla vehîm vermektir, yoksa hakikati ziddi ile haber vermek degildir... (Özetlenerek Aynî'den).

[7] Bu hadîs, bu kitabin birinci hadîsinin baska bir senedden gelen rivayetinin bir parçasidir. Bu kismin basliga uygunlugu ise, tam tamina ayni lâfizla olmasidir.

[8] Hadîs; Hz. Âise'nin basliktaki âyetle ilgili bir tefsiridir. Uygunluk gizli degildir. Daha fazla açiklama insâallah Tefsîr Kitâbi'nda gelecektir.

[9] Hadîsin basliga uygunlugu "Câriye ile koyunlar sana geri verilecektir" sözün-dedir. Çünkü onlarin anlasmasi zina edene vâcib olan hadd nev'inden olarak yapilmis bir sulh anlasmasi ma'nâsmadir. Hâlbuki zina suçunun cezasinin böyle câriye ve koyun olmasi, serîatte caiz degildir. Bu, bir zulüm ve haksizlik sulhu idi. Iste bundan dolayi Peygamber tarafindan bozulup reddedilmistir (Kastallânî).
Buhârî bu hadîsi sartlar, Hükümler, Vekâlet,-l'tisâm ve Vâhid Haberi Ki-tâblari'nda da getirmistir.

[10] Hadîsin basliga uygunlugu, basligin hadîsin ma'nâsinda dâhil bulunmasi yönün-dendir. Yânî bir haksizlik üzerine anlasma yapan, dînde olmayan bir sey yapmistir; onun için bu haksizlik ve zulüm anlasmasi reddedilecektir (Aynî).
Bu hadîs, Islâm'in asillarindan ve temellerinden sayilmistir. Çünkü bunun ma'nâsi, her kim dînde aslina sâhid olunmayan birsey îcâd ederse, ona dönülmez demektir. Nevevî: Bu hadîs, ezberlenmesine ve münker isleri ibtâlde ve bununla delîl getirmeyi yayginlastirmada kullanilmasina' ehemmiyet verilmesi gereken hadîslerdendir, demistir (Fethu'l-Bârî).
Bu hadîsi Müslim de Akdiye'de getirmistir. Buhârî hadîsin sonunda, bu hadîsin iki senedini daha haber vermistir. Bu senedlerden birincisini Buhârî, Kullarin Fiillerinin Yaratilmasi Kitâbi'nda; ikincisini de Dârakutnî rivayet etmistir (Kastallânî).

[11] Eger baris anlasmasi yapanlar insanlar arasinda taninmis meshur kimseler ise, bu kadarla yetinilir. Yazida bunlarin kabile ve neseblerine nisbet etmeye ihtiyâç yoktur. Amma bu gibi resmî vesikalari yazanlar, taraflarin isimlerini, babalarinin isimlerini, dedelerinin isimlerini, nisbetlerini yazmalarina gelince, bu karisma ve seçilememe endîsesinden dolayi bir ihtiyattir... (Aynî).

[12] Hadîsin basliga uygunlugu "Allah'in Elçisi Muhammed yazdi" sözündedir. Çünkü kâtib, O'nun babasinin ismini de, dedesinin ismini de zikretmedi. Çünkü "Allah'in Elçisi" ismi, yalniz O'nun için vardi. Peygamber, kâtibin bu yazisini ikrar etmistir. Sonra da Peygamber, hiçbir ziyâde olmaksizin "Muhammed ibn Abdullah" ile yetinmistir.
Bu kisaltmalarin hepsi, karismadan ve seçilmemekten emîn olundugu için yapilmistir.
Bu hadîsi Müslim Magâzî'de; Ebû Dâvûd Hacc'da getirmistir.

[13] Hadîsin basliga uygunlugu "Mukaadât(= Sulh anlasmasi yapmak)" lâfzinda-dir. Bu lâfiz basliga delâlet etmektedir.
Bu hadîste çocuk terbiyesi hususunda ananin yakinlari babanin yakinlarindan öne geçirilmistir. Hadîste daha birçok hükümler vardir. Bunlar insâal-lah ileride verilecektir.
Buhârî bu Hudeybiye vak'asim Sahîh'inm birçok yerinde ayri ayri basliklara delîl olarak getirmistir. Buhârî yalniz bu Sulh Kiîâbi'nda bu hadîsi ayri se-ned ve metin ile dört ayri yerde getirmistir.
Hudeybiye anlasmasinin uzun bir rivayeti Sartlar Kitâbi'nda gelecektir. Bu anlasmanin maddeleri müslümânlar hesabina çok agir olmakla beraber, Islâm Dîni'nin ve Islâm Devleti'nin varligi ilk defa Kureys tarafindan kabul ve tasdik edilmis olmasi bakimindan, esâsinda çok mühimdir. Ve Islâm'in yükselme safhalarindan hayirli bir dönüm noktasidir. Bu hususlar ileride daha genis verilecektir

[14] Bu, Sulh Kitâbi'mn basinda geçmisti. Burada bundan maksad, o hadîste zikredilen baris müddetini isaret etmektir

[15] Bu hadîs Cizye Kitâbi'mn sonunda gelecektir

[16] Bu üç sahâbînin hadîslerini Buhârî sirasiyle Cizye, Hibe ve Sartlar Kitâblari'-nda senedli olarak getirmistir

[17]

Peygamber Ebû Cendel'i, yapilan baris anlasmasinin 1. maddesi geregince kendisinden babasi tarafindan geri verilmesi istendigi için ve bir de babasinin onu Öldürmeyecegini göz önüne alarak geri vermistir.

[18] Râvî Müemmel ibn Ismail'in bu tarîkini Ahmed ibn Hanbel rivayet etmistir.

[19] Hadîsin basliga uygunlugu, metindeki "Ve kaadâhum" sözündedir. Çünkü "Mukaadât" lâfzinda baris ma'nâsi vardir

[20] Bunun basliga uygunlugu ise "Hayberli Yahûdîler'le müslümânlar arasinda baris anlasmasi vardi" sözündedir. Yânî Hayber ahâlîsi olan Yahudiler ile müslümânlar arasinda baris anlasmasi yapilmisti.

Buhârî bu Sehl hadîsini Cizye, Edeb, Diyetler, Hükümler Kitâblari'nda; Müslim de Haddler'de getirmistir.

[21] Hadîsin basliga uygunlugu "Sonra topluluk razi oldular ve diyeti kabul ettiler" sözündedir. Çünkü diyetin kabulü kisas yerinedir. Bu da ancak barisma ile olur. Buhârî bu hadîsi Tefsîr'de ve Diyetler'de de getirmistir. el-Fezârî'nin rivayetini de Buhârî, el-Mâide'nin tefsirinde getirmistir.

[22] Buhârî bu basliktan sonra içinde Peygamber'in bu sözünün geçtigi el-Hasen el-Basrî'den gelen uzunca hadîsi getirmistir ki, bununla Hasen ibn Alî'nin iki mühim Islâm firkasi arasindaki fitne ve fesadi ne suretle giderip barisi sagladigini ortaya koymustur. Hasen ibn Alî kuvvetli bir orduya sahip iken, sirf müslü-mânlar arasinda kan dökülmesinden çekindigi için, bâzi sartlarla baris yapmis ve Muâviye adina halifelikten vazgeçmistir. Bu mühim haberi Hasen Basri'nin dilinden ögreniyoruz.

[23] el-Hucurât: 9. âyetinin bu parçasi, barisin muhakkak bir hayir oldugunu iki kelime ile en vecîz ve en belîg olarak ifâde etmistir.

[24] Baslik hadîsten alinmis oldugu için, uygunluk gizli degildir.

Hasen Basri hadîsin gelis sureti hakkinda bu mühim bilgileri vermekle Hasen ibn Alî'nin aralarini düzelttigi bu iki büyük firkanin kimler oldugunu ve bunlarin büyüklük yönlerini iyice anlamis oluyoruz.

Ibn Hisâm'm bildirdigine göre Alî'nin ölümü üzerine Kûfeliler Hasen'e, Samlilar Muâviye'ye bey'at etmisler. Hasen, hilâfet isinde müslümânlarin iki firkaya ayrilmalarini günlerce düsünmüs, müslümânlar arasinda kan dökülmesine bir türlü razi olmayip, müslümânlarin arasini düzeltmek Için 41. hicret yilinin 5 Sevvâl'inde hilâfetten Muâviye lehine çekilmistir. Halifelige alti aydan biraz noksandir. Böylece Peygamber'in o sözü bu vak'aya Isaret olmus, hâdiseler Pey-gamber'in haber verdigi gibi cereyan etmis, bu da Peygamber'in mu'cizeierin-den biri olmustur.

[25] Basliga uygunlugu "Hangisini arzu ederse onun olsun" sözünde, sulh olmak ma'nâsi bulunmasi yönündedir.

[26] Hadîsin basliga uygunluk noktasi, Ka'b'in, alacagini Ödetmek için borçluya müracaat etmesi ve Peygamber'in bu müracaati bildigi hâlde men' etmemesi, hattâ Ka'b'a, alacaginin yarisini bir insancillik olarak birakmasini Isaret etmesidir.

[27] Basliga uygunlugu "Insanlar arasinda adalet etmesi bir sadakadir" sözündedir. Bu sözde islâh oldugu bellidir. el-Kirmânî'nin dedigi gibi, insanlar arasini iyilestirip baristirmak, adaletten bir nevi'dir. Baslik da adalet, baristirma üzerine atfedildi ki, bu âmmin hâss üzerine atfi nev'indendir (Kastallânî).

[28] Hadîsin basliga uygunlugu, ma'nâsindan alinir:

Bu da'vâda Rasûlullah, Zubeyr ile Ensârî arasinda evvelâ sulh yoluyla hükmetmek istemistir. Zubeyr'e sulama ile yetinip, suyu habsetmemesini emretmistir. Ensârî'nin i'tirâzi üzerine, iki tarafin ma'rûf olan haklarini bol bol kullanmalari görüsüne tutunarak, Zubeyr'e, örfen hakkim bol bol kullandiktan sonra suyu birakmasini emretmistir.

[29] Ibnu'1-Esîr en-Nihâye'de dedi ki: Yânîmetâ' vârisler arasinda olup, onu taksîm etmemisler yâhud ortaklar arasinda olup taksîm etmemis olurlar ve mal onlardan bâzisinin elinde bulundugu hâlde, onlardan herbiri satistan evvel kendi payini ayniyle tanimamis ve sahibi teslim almamis olsa da satis yapmalarinda be's yoktur.

Ibn Abbâs'in bu sözünü Atâ, ondan tefsir edilmis olarak rivayet edip: Bir topluluk, meydana gelecek bir ortaklikta olup da su on dînâr nakit, su da on dînâr alip ortakliktan çikmalarinda be's yoktur, demistir. Tahâruc, Hurûc'dm tefâuldür. Sanki herbiri satisla kendi mülkünden sahibine çikmaktadir (Kas-tallânî).

eî-Tahâruc, tefâul vezninde çikismak ma'nâsmadir ki, murâd, ortaklarin bâzisi hâne ve bâzisi arazî üzere ve yine böyle mirasçilarin kimi nakiller ve kimi metâ'lar üzere sulh ve teslîm almakla çikismaktir. Fikih kitâblarinöa; husûsan Hidâye'dt mahsûs bir fasil ile pekçok hükümleri açiklanmistir (Kaamûs Ter.)

Ibn Abbâs'in bu sözünü Ibn Ebî Seybe senedli olarak rivayet etmistir.

[30] Hadîsin basliga uygunlugu gizli degildir. Çünkü içinde mirasçilarin alacaklilarla barisip sulh olmalari vardir. Bu baris, Câbir'in: "Babamin üzerinde alacagi bulunan hiçkimseyi birakmadim, ille herbIrine borcu ödedim" sözü bildiriyor. Çünkü onlardan alacagini teslîm almak hususundaki sulhtan hiçkimse hâlî kalmamistir (Aynî).

[31] Bunlar Câbir hadîsinin diger senedleridir. Bunlar da hep sahîh senedlerdir. Râ-vîler Câbir'in Rasûlullah Ile kildigi namazi ta'yînde ihtilâf etmislerdir. Bu ihtilâf, hadîs ehlinin sahîhliginde bir kötüleme olmaz. Bundan maksad, Peygamber'-in bereketinin husulünde uyusmalaridir, ki bu da hâsil olmustur. Bu namazin ta'-yîn edilmesine büyük bir ma'nâ rütbelenmez (Kastallânî).

[32] tbnu't-Tîn söyle dedi: Bu hadîste baslik yaptigi sey yoktur. Bu i'tirâza, hadîste borçla ilgili husustaki sulh vardir; Buhârî buna, mevcûd olan seyle ilgili husustaki sulhu evleviyet yoluyla katmistir, diye cevâb verildi (Ibn Hacer).